

kozó nem ukránokat is. Nem is beszélve az Ukrainisták Nemzetközi Szövetségéről, amelynek elnöke – Marc von Hagen – sem ukrán.

Az ukrainisztikai kiadványok ugyancsak nyugati nyelveken, főleg angol nyelven jelennek meg. Az ország történelme, kultúrája és nyelve iránti érdeklődés még így is szerény, bár a függetlenség kivívása némileg fokozta a nyugatiak kíváncsiságát.

Ahhoz, hogy – legalábbis tudományos, kutatási szinten – nagyobb legyen az érdeklődés, az ukrán szakembereknek tudniuk kellene a világnyelveket, főként az angolt. Mint a jelenlegi helyzet is bizonyítja, e nélkül az ukrán tudományosság kimarad a párbeszédből, a vitákból.

Még a szakirodalomban is sok tévedés található Ukrajnával kapcsolatban. Hát még a publicisztikában, a köznapi kommunikációban! Ezek szerint Ukrajna korrupt állam korrupt értelmiséggel, és mély erkölcsi és anyagi válságba került.

Az ukrán történelem is gyakorta torzítva jelenik meg a nyugati közvéleményben. Az ukránság második világháborúban játszott szerepét különösen kedvezőtlenül ítélik meg (pl. a Galícia SS-hadosztályét). Úgyhogy van és volna mit korrigálni e megítélésekkel kapcsolatban. Ehhez elvárható volna az anyaország intenzív segítsége, ha mással nem, helytálló információkkal.

Az említett Ukrajna-enciklopédia éppen a mérvadó informálás eszköze kíván lenni. Most készítik a szerkesztéshez szükséges programokat, és hozzáfogtak a munkatársak képzéséhez is. Az előkészítő munkálatok befejeztével kell a rendszert információkkal feltölteni.

Az Ukrán Tanulmányok Kanadai Intézete eddig 120 szakkönyvet és 65 kutatási jelentést publikált; évente 4-5 mű kiadására kerül általában sor. Ezek – természetesen – angol (és néha: más) nyelvű kiadványok. És felettébb kis példányszámban jelennek meg.

Hébe-hóba előfordul, hogy ukrán szépirodalmi művet fordítanak le (pl. Ūrij Andrukovič két regénye, Ūrij Vinničuk novellái, Pavel Tičina versei, versantológia). E kiadásokra jellemző a kis példányszám, a nagyon szűk körű terjesztés. Sem a nyugati emberek még nem fedezték fel maguknak az ukrán szépirodalmat, de az emigráns ukránok sem érdeklődnek iránta. Szabadidejüket a tv, a számítógép és a mozi viszi el.

Futala Tibor

Fel-fellángoló viták a ruszin azonosságtudatról

Vološin, Avgustin: Rusini či ukraincy? = Duklá, 50. rik. 2002. 3. no. 84–85. p.

Kárpátalján és a környező államok ruszinok lakta régióiban időről-időre felújulnak a ruszinok azonosságtudatával kapcsolatos viták és torzsalkodások. Hol az emigráns ruszinok és híveik, hol a ruszofilek, hol pedig (a „hivatalosoknak” minősített) ukrán pártiak „kellemetlenkednek” a másik két csoportosulás egyikének, másikának vagy mindegyikének.

Ezúttal ruszofil agitátorok járnak a falvakat és a kultúrházakat, hogy orosz nyelvű tankönyvek gyűjtsenek előfizetőket. Érvelésük a következő: „Mi ruszinok voltunk, továbbra is azoknak kell maradnunk, orosz nyelvű tankönyvekből tanultunk, továbbra is belőlük kell tanulnunk, nagyjaink: Duhnovič, Pavlovič, Popradov stb. ugyancsak ruszinok voltak, így hát nekünk is ruszinoknak kell maradnunk, s nem pedig holmi ukránoknak.”

Aki ruszin nem ért velük egyet, szocialistának, kommunistának, istentagadónak bélyegzik, az ukránságot pedig valóságos ördöggént, a ruszinság megnyomorítójaként és elpusztítójaként aposztrofálják.

Ukrán párti szerzőnk heves publicisztikájában megpróbál válaszolni a kérdésre: a kárpátaljaiak és a környező országokban élő nyelvrokonai vajon ruszinok-e avagy ukránok. Mindenekelőtt leszögezi: „Kétségtelen, hogy mi ruszinok vagyunk. Ezt vallja valamenyny tudatos ember Kárpátalján, Galíciában, Bukovinában és Nagy-Ukrajnában.” E névnek történeti folytonossága van. A ruszinság nem is akarja elhagyni ezt a nevet. De: „Ha népünk neve mögé valamilyen tudatos vagy nem tudatos módon olyan kártevő férkőzik be, aki nyelvünket nem ismeri tökéletesen, nem rendelkezik népünk lelkületével sem, csupán idegen érdekeket szolgál, azzal szemben második nevünket, az ukránt kell kiemelnünk, hogy még erőteljesebben hangsúlyozzuk elválaszthatatlan egységünket a nagy ukrán néppel, illetve hogy nincs semmiféle közösségünk azokkal, akik – miközben ruszinoknak mondják magukat – csak ködösítenek és elárulják nemzetünket.” Az írás – jellemzően – így végződik: „Hát akkor, ukránul öntudatos állampolgárok, munkára fel! Harcoljatok – győzni fogtok!”

Futala Tibor

Etnikum és egyenlőség a posztkommunista gazdaság átalakulásában: Tények az Orosz Köztársaságból

Bahry, Donna: Ethnicity and Equality in Post-communist Economic Transition: Evidence from Russia's Republics. = Europe-Asia Studies, 54. vol. 2002. 5. no. 673–699. p.

A kommunizmus összeomlása után egyre inkább láthatóvá válnak a gazdasági átalakulásból fakadó szociális ütközések. A privatizáció, a piacszemlélet átrajzolja az osztályhatárokat, aláássa a hagyományosan biztosított általános foglalkoztatást, és szétszakítja a régi szociális biztonság hálóját. Az eredmény a szegények és gazdagok közti szakadék szélesedése, különösen a szovjet tagköztársaságokban.

Az etnikailag tagolt társadalom, mint amilyen Oroszország, érzékeli az átalakulás struktúrára gyakorolt hatását, ami a régi Munkás Kultúrkörök (MKK) útján az orosz jelenlét megerősítését és egyes etnikai csoportok jutalmazását jelenti. Még teljesen tisztázatlan és beláthatatlan, hogyan hat majd az Orosz Föderáció különböző nemzetiségi csoportjaira az új piacszemlélet. Még léteznek a régi MKK-k, ezeknek még tagjai azok a nem orosz emberek is, akik a gazdaságilag tipikusan kevésbé fejlett területeken élnek, és alacsonyabb fizetésért dolgoznak. Az átalakulás folyamata felerősítheti az egyenlőtlenégeket. Az itt a kérdés, hogy ki viseli majd a gazdaság szétterülésének terheit és ki élvezi majd ennek előnyeit. Különösen figyelemre méltó e tekintetben Oroszország három köztársasága: Tatárország, Észak-Oszétia és Jakut-föld, azaz Sakha. Tatárország és Sakha jelentősen ki tudta terjeszteni a tagköztársaság jogait, olyan koncessziókat kapott a szövetségi kormánytól, ami nagyfokú függetlenséget biztosított számára (1991–1999). Mindkét köztársaság tekintélyes részt kap a helyi termelésből származó devizabevételből (Tatárország olajkitermelő, Sakha pedig gazdag arany-, olaj- és gázlelőhelyekben).

Észak-Oszétia nincs ilyen szerencsés helyzetben. Nincsenek nyersanyag-lelőhelyei mint Tatárországnak és Sakhának, de annál több a konfliktusa az észak-kaukázusi térségben. Gazdasági egyenlőtlenység és egyes népcsoportok elégedettsége egy időben észlel-